

קוֹנְטָרַס

שְׁנֵאת חֲנָם

יִגְלֶה אֶת גְּנוֹת הַשְּׁנֵאת חֲנָם שְׁאֶחָד שׁוֹנֵא אֶת
זוּלְתוֹ, וְאֲשֶׁר דָּבָר זֶה מְסַלֵּק אֶת הַשְּׂכִינָה מִן
הָעוֹלָם, וְלִהְיוֹת מְעֵלֵת הָאֱהָבָה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל.

בְּנוֹי וּמִסְדַּר עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוּן

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבִּי נֶתָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל־יַדִּי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר : אֵין עוֹד מְדָה מְגִנָּה
יוֹתֵר מִמְדָּה רְעָה שֶׁל שְׁנֵאת חֲנָם, שְׁאָדָם
שׁוֹנֵא אֶת הַזּוּלָת עַל לֹא דְבָר, וְרַק בְּשִׁבִיל
זֶה אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בַּגְּלוּת, כְּמֵאמָרם ז"ל
(יוֹמָא ט), שְׁמַקְדֵּשׁ שְׁנֵי חֲרָב רַק בְּשִׁבִיל
שְׁנֵאת חֲנָם, וְעַדִּין מְרַקֵּד בֵּינָן. וְרוֹאִים
בְּחֹשׁ, שְׁבַנֵי-אָדָם שׁוֹנֵאִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנֵי
עַל לֹא דְבָר, וְזֶה מֵה שְׁמֵאֲרִיךְ לָנוּ אֶת
הַגְּלוּת, וְזוֹ קָלְלָה מִמֶּשׁ, שְׁבַנֵי-אָדָם
שׁוֹנֵאִים זֶה אֶת זֶה שְׁנֵאת שׁוֹא, פֹּה אֲמוֹת
הָעוֹלָם רוֹצְחִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
בְּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, מִיתוֹת אַכְזָרִיּוֹת, פֹּה
אֶחָד שׁוֹנֵא אֶת הַשְּׁנֵי עַל לֹא דְבָר, וְאַף
אֶחָד אֵינוֹ נָקִי מִזֶּה.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתקמג)

קוֹנְטֵרס

שְׁנֵאת חָנּוּם

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֶתְנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, וְעֲלֵינוּ
לְהַחֲדִיר זֹאת הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּלִבֵּנוּ, כִּי בְּרַגַע שְׁנִכְנִיס
הַיֵּטֵב בְּעֵצְמָנוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה
וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי,
מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי
כָּל הַחַיִּים הוֹלְכִים בְּצוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרִי, וְכָל אֶחָד
אוֹהֵב אֶת זוּלָתוֹ; כִּי בְּאַמַּת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
שָׁלַח אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמִרִי אֶת נִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, כְּדִי שְׁאַנְחָנוּ הַנִּשְׁמוֹת,
נִזְכָּה דִיקָא מֵהַחֲשֵׁךְ וְהַגִּשְׁמִיּוֹת וְהָעֲבִיּוֹת, מֵהַגִּסּוֹת,

הענן והערפל, למצא שם את האור והרוחניות,
בעבור זה צריך לאהב את כל בר ישראל, כי כל
בר ישראל הוא חלק אלק ממעל, והוא שליח
מהקדוש-ברוך-הוא, ששלחו אל זה העולם
להוציא שליחותו, ולא שיך שאחד יכול לקחת
מהזולת. ומה אנחנו רואים? לצערנו הרב, ברגע
שהנשמות מגיעות אל העולם הזה הנשמי
והחמרי, המלא עביות וגסות קלפות והסתרות,
כבר שוכחים ממנו יתברך, בר מינו, וכבר
מתחילים לשנא זה את זה, עד כדי כך, שחכמינו
הקדושים אומרים (יומא ט.): מקדש שני חרב מפני
שהיתה בו שנאת חנם, ועדין מרקד בינו. זה
כמעט אלפים שנה, שנחרב לנו בית-המקדש,
ששם התגלה האור אין סוף ברוך הוא, כי
בבית-המקדש שם האיר הקדוש-ברוך-הוא את
האור לכל העולם כלו, לכן כשאדם חטא, ונעלם
ונסתר ממנו האור אין סוף, ובא לבית-המקדש
והקריב קרבן והתנדב, תכף-ומיד נתפפר לו,
והחל להאיר לו במח האור אין סוף ברוך הוא,
והרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, איזה נעם זה?!
איזו אהבה ושמחה זו, שאדם מרגיש שהקדוש-
ברוך-הוא נמצא אתו, עמו ואצלו, אז אוהב את

כָּל יְהוּדֵי, מוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל כָּל יְהוּדֵי, כִּי כָּל
 יְהוּדֵי חֵלֶק אֱלוֹק מַמְעַל, וְכָל זֶה הָיָה בְּזִמְנֵי שְׁבִית
 הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, שְׁאֵז הַרְגִישׁוּ אֹר אֵין סוּף,
 כְּמֵאַמְרָם ז"ל (עֵין בְּרֵאשִׁית רַבָּה א): מֵהֵיכָן נִבְרָא
 הָאֹר? מִמְּקוֹם בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ. אָבֵל מֵאֵז שֶׁנִּחְרַב
 בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (סוּטָה
 מח:): אֵין יוֹם שְׂאֵין בּוֹ קְלָלָה, אֵין לָךְ יוֹם שְׂאֵין
 קְלָלָתוֹ מְרַבָּה מִחֲבָרוֹ, כִּי כָּל יוֹם וַיּוֹם יֵשׁ בּוֹ צָרוֹת
 אַחֲרוֹת, וְהַכֹּל מִחֲמַת שְׂאֵינָנוּ מַרְגִּישִׁים אֶת
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אִם הֵינָנוּ מַרְגִּישִׁים אוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיוּ לָנוּ צָרוֹת, כִּדְאִיתָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ
 ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רנ): אִם יְהוּדֵי יוֹדְעִי
 שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וְהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, שׁוֹם דָּבָר אֵינוֹ יָכוֹל
 לְהַזִּיזוֹ, וּמַרְגִּישׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵיכָן שְׂלֹא יִהְיֶה
 מִמְּשִׁיף אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶצְלוֹ, וְחֵי חַיִּים
 טוֹבִים. אָבֵל בְּרַגַע שֶׁנַּעֲלָם וְנִסְתָּר מִהָאָדָם אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה נִקְרָא חֲרִבֵן-בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ,
 שְׂאֵין לוֹ דַּעַת. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אֹמְרִים
 (ירוּשְׁלָמִי א, א): כָּל דּוֹר שְׂאֵינוֹ נִבְנָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ
 בְּיָמָיו, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאֵלוֹ נִחְרַב בְּיָמָיו; כִּי
 אָדָם צָרִיף לְעַרְףְּ לְעַצְמוֹ חֶשְׁבוֹן, אִם אֲנִי לֹא

זְכִיתִי, שְׁבִימִי יִבְנֶה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ וְתִהְיֶה הַגְּאֻלָּה,
 אֲזִי אֲנִי גִרְמָתִי לְהַחְרִיבוֹ, אֲנִי גִרְמָתִי אֶת הַגְּלוּת,
 וְעָלִי לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְזוֹ עֲבוּדַתְנוּ מִשָּׁךְ כָּל
 יְמֵי חַיֵּינוּ, לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְבַקֵּשׁ
 וּלְהַתְחַנֵּן לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁיִמְחַל לָנוּ עַל כָּל
 עֲוֹנוֹתֵינוּ, וּבְפָרֵט עַל עוֹן שְׁנַאת חַנּוּם, שֶׁהָעוֹן הַזֶּה
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יוֹמָא ט:): שְׁקוּלָה
 שְׁנַאת חַנּוּם כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת: עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי
 עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, בְּזֵה שְׁיִהוּדֵי שׁוֹנֵא אֶת
 הַשְּׁנִי, בְּזֵה שְׁיִהוּדֵי שׁוֹמֵר טִינָה לִיהוּדֵי אַחֵר, בְּזֵה
 הוּא מְגֻלָּה שְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא;
 כִּי אִם הִיָּתָה לוֹ אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הִיָּה יוֹדֵעַ, שְׁכָל
 יְהוּדֵי הוּא חֵלֶק אֶלּוֹךְ מִמֶּעַל, אֲזִי לֹא הִיָּה שׁוֹנֵא
 אוֹתוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן, אֶלָּא בְּרַגַע שְׁאָדָם שׁוֹנֵא
 אֶת הַזּוּלָּת, בְּפָרֵט שְׁנַאת חַנּוּם, זֶה מְגֻלָּה שְׁאִין לוֹ
 אֲמוּנָה בְּכָלֵל.

וּמֵאִין נוֹבֵעַ דְּבַר כְּזֶה, שְׁיִהוּדֵי יִשְׁנֵא יְהוּדֵי
 אַחֵר? אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, וְכָל הָעֲבוּדָה
 שְׁלוֹ לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, 'הַפְּרֵד
 וּמִשְׁל', זֶה עֵקֶר הַכֹּחַ שְׁלוֹ. וְלָכֵן אִם תִּמְצְאוּ אָדָם

שְׁנֵאת חֲנָם

רכט

שְׁכָל הָעֲנִין שְׁלוֹ רַק לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין עַם
יִשְׂרָאֵל, בְּבִתֵּי יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁכּוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּעִירוֹת
יִשְׂרָאֵל, אֵלּוּ הֵם שְׁלֵיחֵי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, וְאֵלּוּ הֵם
הַטְּמֵאָה וְהַזְּהֵמָה שְׁאַנְחָנוּ צְרִיכִים לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה.
כִּי לְהִפְךָ — אִם אָנוּ מוֹצְאִים אָנָּשִׁים, שֶׁהוֹלֵךְ
לָהֶם בַּחַיִּים שְׁתֵּהִיָּה רַק אֲהַבָּה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כָּל
מִגְמָתָם שְׁיִהוּדִים יֵאָהָבוּ זֶה אֶת זֶה, שְׁיִהוּדִים
יַעֲזְרוּ זֶה לְזֶה, סִימָן שֶׁהֵם מְצַד הַקְּדוּשָׁה, וְאֵלֵיהֶם
אַנְחָנוּ מְחַיְבִים לְשָׁמֵעַ וּלְהִתְקַרֵּב. וּמִי הֵם? אֵלּוּ
הַצְּדִיקֵי אֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
שׁוֹלַח צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.
אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנַחֵת סה.): מֹשֶׁה רַבֵּנוּ
אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִיא, מְסַר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל כָּל עַם
יִשְׂרָאֵל, וְהִיא מוֹכֵן לְהִהָרֵג בְּעִבּוּרָם. וְכִשְׁהָעֲרַב-
רַב עָשׂוּ אֶת הָעֶגְלָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רָצָה
לְהַעֲנִישָׁם, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְסַר נַפְשׁוֹ, וְאָמַר: הִנִּיחָה
אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְתִקַּח אוֹתִי בְּמִקּוֹמָם; וְכֵן אָמַר
צַפְרָן אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לֹא תִנּוֹק, וְאוֹתִי תַעֲנִישׁ
תַּחְתָּם. כָּל-כֶּף גְּבָרָה אֲהַבְתּוּ אֵל כָּל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל. וְלְהִפְךָ — בְּלָעַם הָרָשָׁע רַק רָצָה לְקַלֵּל
אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהַכְנִיס בָּהֶם עֵין רָעָה. אָבֵל
בְּכַח מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִכְנִיעַ אוֹתוֹ פִּינְחָס לְגַמְרֵי.

וְהַסְפוּר הַזֶּה חוֹזֵר בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, אֲשֶׁר יֵשׁ לָנוּ צְדִיקֵי אָמֶת בְּכָל דּוֹר, שְׁאַלֵיהֶם אָנוּ מְצוּיִם לְשִׁמְעַ, וְהֵם מַחְדִּירִים אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל בְּעַם, שְׂיֵהוּדֵי יַעֲזֹר לְזוּלָתוֹ וַיֵּאֱהָב אוֹתוֹ, וְהֵם לוֹחֲמִים עִם בְּלָעַם הַרָשָׁע, שָׂרָק מְקַלֵּל וְרָק מְחַפֵּשׂ אַחַר הָרַע, אַחַר הַמוֹמִים וְהַחֲסֻרוֹנוֹת אֲצֵל הַזּוּלָת, וְתוֹלְדוֹתָיו אֵלּוּ הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַעֲרָב-רַב, גּוֹרְמִים שְׂיֵהוּ פְרוּדִים בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן זֶה צָרִיף לְהֵיּוֹת בְּרֵאשׁ מַעֲיָנָנוּ בְיָמֵים אֵלּוּ — לְמָסוֹר נַפְשָׁנוּ בְּעִבּוֹר אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל, וְשָׁלֵא תִמְצָא בִינֵינוּ "שְׁנֵאת חֲנָם", כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שְׁבַת לֵב): בְּעוֹן שְׁנֵאת חֲנָם מְרִיבָה רַבָּה, וְאִשְׁתּוֹ מִפְּלֵת נְפָלִים; מָה אָנוּ רוֹאִים בְּבִתֵי יִשְׂרָאֵל? שְׂאִין שְׁלוֹם-בֵּית, יִשְׁנָן מְרִיבוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, בָּנִים קְטַנִּים מִתִּים, הָאִשָּׁה מִפְּלֵת נְפָלִים, מַמָּה זֶה נוֹבֵעַ? אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים — רַק מִחֲמַת "שְׁנֵאת חֲנָם". וְזֶה הָרַע שֵׁישׁ אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ — לְשֵׁנָא אֶת הַזּוּלָת עַל לֹא דְבָר. וְאִם בְּאַרְזִים נְפִלָה שְׁלֵהְבֵת, מָה יֵאמְרוּ אֲזוּבֵי הַקִּיר; אִם אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים, חֲכָמִים מְפִלְגִים, צָרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, שְׁלֵא תִהְיֶה בִינֵיהֶם "שְׁנֵאת חֲנָם", שְׂיִכְבְּדוּ זֶה אֶת זֶה, שְׂיַעֲזְרוּ זֶה לְזֶה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִחְנוּ

אֲנָשִׁים קִטְנִים, אֵיךְ אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְשָׂרֵשׁ מֵאֲתָנוּ
אֶת הַשְּׁנָאָה וְהַקְּנָאָה, שְׂאֲנוּ רוּחַ שִׁים כְּלָפִי הַזּוּלָּת.
וְדָבָר זֶה תִּקְחוּ לְתִשׁוּמָת לְבַבְכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ אֶצְלָנוּ אִיזוֹ שְׁנָאָה עַל אֵיזָה
יְהוּדִי, סִימָן שְׂאֲנוּ רְחוּקִים מֵהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
כִּי כִּף אֹמְרִים תִּכְמִינּוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה):
הַמְּכַבֵּד אֶת יִשְׂרָאֵל מְכַבֵּד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
הַמְּכַבֵּד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַבֵּד אֶת יִשְׂרָאֵל;
כִּי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כָּמוֹ שֶׁפָּתוּב
(דְּבָרִים יז): "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם", וְהַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מְאֹד, כְּמֵאֲמָרָם
ז"ל: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹתֵר
מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרָת. בַּשָּׁמַיִם יֵשׁ לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מְלִיוֹנִים מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרָת, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת בְּלֵי גוּף,
וְרוּאִים תָּמִיד אֵלֶּקוֹת, וְקָרוּבִים אֵלָיו יְתִבְרַךְ. עִם
כָּל זֹאת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל
יוֹתֵר מִהַמְּלֹאכִים, כִּי הֵם נִשְׁמוֹת עִם גּוּפִים,
וְנִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי, וְעוֹבֵר
עֲלֵיהֶם מֵהַשְּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסּוּרִים
וְהִרְפָּתָקָאוֹת, וְעִם כָּל זֹאת אֵינָם מְתִיאָשִׁים, אֶלָּא
מִחֲזִיקִים מֵעַמָּד, מְקִימִים אֶת מִצְוֹתָיו יְתִבְרַךְ,
שׁוֹמְרִים שִׁבְתָּ, אוֹכְלִים כָּשֶׁר, יֵשׁ לָהֶם מְזוּזָה עַל

פְּתַח בֵּיתָם, שְׁזָה הַסֵּמֶל שֶׁהַבַּיִת הַזֶּה הוּא בַּיִת שֶׁל
 יְהוּדִי, יֵשׁ לָהֶם צִיצִית בְּבִגְדָם וּתְפִלִּין בְּזְרוּעָם
 וּבְרֹאשָׁם, שְׁזָה מַרְאֵה שֶׁהֵם בְּטָלִים לְגַמְרֵי לְאִין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל אֵף שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁעוֹבֵר,
 כִּי אֵין אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יַעֲבֵרוּ עָלָיו צָרוֹת
 וְיִסּוּרִים וְכוּ', וְאַשְׁרֵי הָאָדָם שֶׁיִּכּוֹל לְהַפְּךָ אֶת כָּל
 הַיִּסּוּרִים וְהַמְרִירוֹת שֶׁלוֹ אֶל הַשְּׂמִחָה הָאֱמֵתִית,
 שֶׁהוּא גְלוּי אֱלֻקוֹת. לְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (תַּעֲנִית ח.): כָּל הַשְּׂמִיחַ בַּיִסּוּרִים הַבָּאִים עָלָיו, מֵבִיא
 יְשׁוּעָה לְעוֹלָם; כִּי כְּשֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם יִסּוּרִים,
 כָּל אֶחָד כִּפִּי בְּחִינָתוֹ: זֶה רִנָּה, זֶה רִנָּה, וְעַדִּין לֹא
 מוֹצֵאִים זְוִיגָם, וְזֶה כּוֹאֵב מְאֹד, וּמִכְנִיס בְּדַפְאוֹן
 פְּנִימִי, כְּמֵאמָרָם ו"ל (יְבָמוֹת סב:): כָּל יְהוּדִי שֶׁאֵין
 לוֹ אִשָּׁה שְׂרוּי בְּלֹא שְׂמִיחָה, בְּלֹא בְּרָכָה, בְּלֹא
 טוֹבָה, בְּלֹא תוֹרָה, בְּלֹא חוּמָה, בְּלֹא שְׁלוֹם. וְכֵן
 זוּג שֶׁהַתְּחִתָּן וְאֵין לָהֶם שְׁלוֹם-בַּיִת, מָר לָהֶם מְאֹד,
 וְאִשׁ וְאִשׁ אוֹכְלֵתָן, כִּי לְאִישׁ יֵשׁ י' וְלְאִשָּׁה ה' —
 י"ה שֵׁם הַשֵּׁם, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה כו, ד): "כִּי
 בְּיָ"ה הַיְי"ה צוּר עוֹלָמִים", בְּרָגַע שְׁאִינָם חַיִּים
 בְּשְׁלוֹם, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹרֵחַ מֵהֶם, וּמְסַלֵּק
 שְׂכִינַת עֲזוֹ מִתּוֹכָם, וְאִשׁ מְצוּיָה אֶצְלָם (עֵין סוּטָה
 יז), וּמְכַל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהַתְּחִתָּנוּ וְאֵין לָהֶם יְלָדִים, אֵינָה

צער זה, והוא כמת, בא לביתו לארבעה קירות,
 בא והולך וכו', בדכדוך ובעצבות, איזה סבל
 זה?! וכמו-כן כשאדם משכל בן או בת, בר מינון,
 השם ישמר, או אדם סובל יסורים בגופו, או אבד
 את ממונו, או חיב חובות ויש לו עקולים
 ורודפים אותו בעלי החובות, עם כל זאת אם
 אדם שמח ביסורים, ומכניס את הקדוש-ברוך-
 הוא בתוך חיו הפרטיים, מביא ישועה לעולם,
 כי מגלה את אמתת מציאותו יתברך, ברגע
 שמגלה אמתתו יתברך, אזי יש אהבה, וכשיש
 אהבה, אחד עוזר לשני. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק א', סימן כז), למה אנו סובלים כל-כך
 הרבה מרירות? כי אין הנברות, אין האחד רוצה
 להדבר עם זולתו, ואיש את רעהו חיים בלעו;
 ודבר זה רואים אפלו בין לומדי תורה ומקיימי
 מצוות, שישנה גזענות, שונאים זה את זה על לא
 דבר, למה?! העור שלי אחר משלך, ומה בכך?!
 אבל הנשמה שלי כנשמתך, שנינו בני הקדוש-
 ברוך-הוא, ואיך יהודי יכול לשנא יהודי אחר?!
 הגזענות באה מהסמ"ך-מ"ם, שאינו יכול לסבל
 יהודים תמימים. קדושים וטהורים.

לכן, בני ובנותי היקרים! בימים אלו, עלינו
 למסור נפשנו שתהיה אהבת ישראל, לאהב אחד
 את השני. כי חכמינו הקדושים אומרים (אבות דרבי
 נתן, פרק יב): שנאת הבריות מוציאה את האדם מן
 העולם; מה אנו רואים? בני אדם יוצאים מדעתם,
 נכנסים ברגז, מוציאים כל כעסם על הזולת, אין
 להם חיים כלל, כמאמרם ז"ל (פסחים קיג):
 הרתחנין אין חייהם חיים; תמיד רבים עם זולתם.
 וכן אמרו (קדושין מא.): רגזן לא עלתה בידו, אלא
 רגזנותא; פי הכעסנים — נטולי שמחת חיים הם,
 ולמה? כי אינם מרגישים את הקדוש-ברוך-הוא!
 אם היו חשים אותו בתברך, לא היו שונאים את
 אף אחד, והיו אוהבים את כלם. אבל זו הגלות
 שלנו, שאנו מלאים שנאה על הזולת! הבה לא
 נטעה את עצמנו, יש בנו גזענות, אין אנו יכולים
 לסבל את הזולת בשום פנים ואפן, ואל ירמו
 אתכם! יש בינינו שנאה וקנאה, שהסמ"ך-מ"ם
 החדיר בנו, כי יש לו את השליחים שלו בכל עיר
 ועיר, בכל כפר וכפר ובכל מושב ומושבה, יש
 שם שליח הסמ"ך-מ"ם שגורם פלוגים בין
 נשמות ישראל, מריבות ושנאות בין עם ישראל,
 בר מינן, שזו הגלות המרה שאנו סובלים. כי אם

היו עם ישראל מתאחדים יחד, ואוהבים את כלם, אפלו שפלוגי או אלמוני אינם מתזיקים כמוהם — מה בכך?! כי בפרוש אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'): כשיהודים שיהם נשמות נפרדים זה מזה, ואף-על-פי-כן מתאחדים באחדות הפשוט, הם מעלים שעשועים גדולים למעלה, וזה שעשוע עולם הבא. כשפעלות משנות מתאחדות יחד, זה חשוב מאד בשמים, כי אי אפשר בשום פנים ואפן שאחד ידמה לשני, כל אחד יש לו פרצוף אחר, וזו גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא, שבא בליוני בני-אדם וכל אחד ואחד יש לו פרצוף אחר, ואינו דומה לזולתו. עם כל זאת אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא פינחס י'): כשם שאין פרצופיהם שוין, כן אין דעותיהם שוות; הינו כל אדם חושב אחרת וזכותו לחשב אחרת, ואי אפשר לבטל מחשבתו ונהלך מחשבתו, כל אחד יש לו זכות קיום, כל אחד חי בעולם הזה, בעולם של הקדוש-ברוך-הוא, וזכותו להתבטא כפי שרוצה, כי זה המוח והדעת שלו, ואין יכולים לשנות. ומה חשוב בשמים? כשכלם משנים זה מזה, וכל אחד חושב אחרת מזולתו, ועם כל זאת מתאחדים יחד

בְּאַחֲדוּת הַפְּשוּט, זֶה מַעֲלָה שְׁעֲשׂוּעִים לְמַעֲלָה,
 שְׂמֵלֶאכִי הַשָּׂרֵת אֵינָם יְכוּלִים לְהַעֲלוֹת שְׁעֲשׂוּעִים
 כְּאֵלוֹ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִשְׂרָף אֶת
 הַשְּׁנָאָה שְׂיֵשׁ בְּתוֹךְ תּוֹכְנוּ לְזוּלָת, בָּאוּ נִתְחִיל
 לְאַהֲבֵ אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה יַעֲזֹר לָנוּ שְׁנִזְכָּה
 לְבָנוֹת אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כִּי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ
 חֶלֶק בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-
 מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן סו): הָעֶבֶר אֵין, מַה שְׁעֶבֶר
 אֵינָנו, הָעֶקֶר עֲכָשׁוּ, שְׂאֲנַחְנוּ לֹא נִמְנַע אֶת בְּנֵי
 הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ יִבְנֶה לָנוּ.
 וְאַף שְׁזֶה דָּבָר לְמַעֲלָה מִהַבְּנֵיתָנוּ וּמִהַשְּׁגָתָנוּ, אֵינָנו
 יְכוּלִים לְהִבִּין אֵיךְ זֶה יִקְרָה, אֲבָל הַרְבֵּה דְבָרִים
 בְּחַיִּים אֵינָנו מְבִינִים, וְכַמוֹ-כֵּן אֵינָנו מְבִינִים אֵיךְ
 יִבְנֶה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, בְּשַׁעֲה
 שְׂרוּצִים לְכָלֵּעָנוּ. אֲבָל גְּדוּל הַוַּי"ה וְנוֹרָא מְאֹד,
 וְאֵינָנו צְרִיכִים לְדָאג דְּאָגוֹת אֱלוֹ, הוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ
 לְבָנוֹת אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, עָלֵינוּ רַק לְדָאג עַל
 אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, וְלִשְׂרָף אֶת הַ"שְּׁנַאת חַנּוּם". וְאֵל
 יֹאמֵר הָאוֹמֵר, שְׂיֵשׁ לוֹ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, כִּי יְכוּלִים
 לְבַחֵן אֶת זֹאת תְּכַף-וּמִיד, אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ,
 שְׂאוּהֲבִים אֶת הַיְהוּדִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא יְהוּדִי, חֶלֶק
 אֶלּוֹק מִמַּעַל, הוּא חֶלֶק מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָךְ

צָרִיף כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לַחֲשֹׁב וְלוֹמַר לְעֲצָמוֹ: "אֲנִי רוֹאֶה יְהוּדִי, אֲנִי רוֹאֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא"; "אֲנִי אוֹהֵב יְהוּדִי, אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא"; אֲבָל אִם יְהוּדִי אוֹהֵב רַק אֶת הַחֲבָרִים שְׂסָבִיבוּ, רַק אֶת מִי שְׂמַחֲזִיק בְּאוֹתָהּ דְּעָה שְׁלוֹ, רַק מִי שְׂהוֹלֵף בְּרִדְךָ שֶׂהוּא בְּחֹר, אֵינן זֶה אֶהֱבֵת יִשְׂרָאֵל, אֶלֶּא אֶהֱבֵת עֲצָמוֹ. וְאֵת מִי יִטְעֶה?! אִם אוֹמֵר: "אֲנִי רוֹצֶה שְׂכָלֶם יַחֲזִיקוּ כְּמִנִּי, וּמִי שְׂמַחֲזִיק כְּמִנִּי — אֲנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ, וּמִי שְׂלֹאוֹ — אֵינְנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ", הֲרִי זֶה אֶהֱבֵת עֲצָמוֹ. אֶהֱבֵת יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ: אֶפְלוֹ שֶׂהֵהוּא מַחֲזִיק הַהֶפֶךְ מִמִּנִּי, כִּי אֵינּוּ חִיָּב לְאַחֲזוֹ כְּמִנִּי, עִם כָּל זֹאת, אֲנִי מְאַחֵד עִמּוֹ בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה, שֶׂהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאֵינן בְּלַעֲדָיו נִמְצָא, וְהַכֹּל זֶה אֶלְקוֹת, וְאֶלְקוֹת זֶה הַכֹּל.

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׂנְשַׂרְף מֵאֲתָנוּ אֶת הַשְּׁנֵאת חַנּוּם, שְׂזֶה מַה שֶׂהוֹרֵם הַיּוֹם כָּל חֶלְקָה טוֹבָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֵיזוֹ שְׂנֵאָה וְקִנְיָה נוֹרְאוֹת יֵשׁ בֵּין אָדָם לְשֵׁנִי, עַד שְׂמִלְבִּישִׁים אֶת זֹאת בְּקִדְשָׁה, בַּר מִיָּנָן, וְאוֹי לְקִדְשָׁה כְּזוֹ, זֶה טְמָאָה גְּדוּלָה! כִּי הַקְּדוֹשׁ זֶה אֶחָדוֹת אַחַת עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֶחָדוֹת אַחַת עִם עִם יִשְׂרָאֵל,

בְּרַגַע שֵׁשׁ קִנְיָה וְשִׁנְיָה, זֶה הַסֵּמֶן "ך-מ"ם, זֶה הַסֵּטֶרָא אַחֲרָא, שְׁעוּבָד שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת, כָּל יוֹם וַיּוֹם בַּק מְחַרְחַר רִיב בֵּין זֶה לְזֶה, בֵּין הֵהוּא לְהֵהוּא, וְרַק מְחַפֵּשׁ וּמְחַטֵּט אַחַר הָרַע שֶׁל הַזּוּלָת, וְרוֹצֵה לְהַרֵס אֶת הֵהוּא, לְשַׁבְרוֹ, לְהַפִּילוֹ, לְהַשְׁפִּילוֹ, שֶׁרַק לֹא הֵהוּא יַעֲלֶה לְשִׁלְטוֹן אֲלָא הוּא בְּעֵצְמוֹ. אֲשֶׁר הַכֹּל שֶׁקָר וְכֹזֵב, וְאוֹי לְשִׁנְיָת חֲנָם כְּזוֹ. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים מֵט:): גְּדוּלָה שִׁנְיָה שְׁשׁוּנָאִים עַמֵי הָאָרֶץ לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יוֹתֵר מִשִׁנְיָה שְׁשׁוּנָאִים אֲמוֹת הָעוֹלָם אֶת יִשְׂרָאֵל; נוֹרָא וְאִים! וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים מַגְדִּירִים (בְּרִכּוֹת מֵז:): מִי זֶה עִם הָאָרֶץ — מִי שְׁאִינוּ מְנִיחַ תְּפִלִּין, מִי שְׁאִינוּ שׁוֹמֵר שַׁבָּת, מִי שְׁאִינוּ קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֵהּ, זֶה עִם הָאָרֶץ, מִי שְׁאִינוּ מְכַנִּים יְלָדָיו בְּחֲנוּף תּוֹרָנִי, זֶה עִם הָאָרֶץ, מִי שְׁמַחֲלֵל שַׁבָּת, בֵּר מִיָּנָן, אוֹכֵל טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, אִינוּ מְאַמֵּין בְּכֹלֵם, אִינוּ מְתַפְּלֵל וְכוּ', אֵין לוֹ יְרֵאָת שְׁמַיִם, זֶה עִם הָאָרֶץ, וְעִם הָאָרֶץ הִזֵּה שׁוֹנֵא יְהוּדֵי תְּרַדִי, יְהוּדֵי דְתִי, יוֹתֵר מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם הַשְׁשׁוּנָאִים אֶת יִשְׂרָאֵל. אֲמוֹת הָעוֹלָם שׁוֹנֵאִים אֶת כָּל עִם יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הַשִּׁנְיָה, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי: הִלְכָה הִיא בְּיָדוּעַ שְׁעֵשׂו שׁוֹנֵא

לַיַּעֲקֹב (סְפָרִי בְּהַעֲלוֹתָהּ ט, י), וְאֵין יְכוּלִים לְשַׁנּוֹתָהּ,
 זֶהוּ חֶזֶק! וְכָבֵד אֲלֵפִים שָׁנָה, שְׁהוֹרְגִים, וְחוֹנְקִים,
 שׁוֹרְפִים, צוֹלְבִים וְכוּ' אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל
 מִיָּנִי מִיתוֹת מְשָׁנוֹת וְאַכְזָרִיּוֹת, וּמִי? אֵלֹהֵי הַגּוֹיִים
 הָרוֹצְחִים, וְאֵי אֶפְשָׁר לְמַחֵל לָהֶם, אֲףִי שְׂבָאִים
 עֲכָשׁוּ עִם סִסְמָאוֹת שֶׁל אֶהְבָּה וְשָׁלוֹם, אֲבָל
 הַשְּׁנָאָה יוֹקֵדֶת מֵעֵינֵיהֶם, שְׁזֵה הַמְסִיוֹן שְׁמִסְתוֹבֵב
 בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּבְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבָאִים אֶל עִם
 יִשְׂרָאֵל בְּדַבּוּרִים שֶׁל נֶעֱם, שְׁרוֹצִים רַק אֶת הַטּוֹב
 שְׁלָנוּ, אֲבָל שׁוֹנְאִים בְּפָנֵימִיּוֹת אֶת כָּל עִם יִשְׂרָאֵל,
 וְאֵינָם עוֹשִׂים הַפְּרָשׁ בֵּין חִילוּנִים לְדַתִּים וְכוּ'.
 וְזֹאת רָאִינוּ בַּשּׁוֹאָה, שְׁהַעֲמָלְקִים, יִמַּח שְׁמֵם
 וְזָכָר, הַשְּׁלִיכוּ לְאוֹתוֹ תָּאִי הַגְּזִים אֶת כָּל עִם
 יִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּדָקוּ מִי יֵשׁ לוֹ צִיצִית וּמִי לָאוּ, מִי
 שׁוֹמֵר שֶׁבֶת וּמִי לָאוּ. חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אוֹמְרִים
 (מִדְּרַשׁ אֲנֻדָּה): "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי כִּי מֵת אֶהְרֹן", הֲרִי
 לֹא הָיוּ אֵלֹהֵי הַכְּנַעֲנִים אֶלָּא הַעֲמָלְקִים? אֶלָּא שָׁנוּ
 לְשׁוֹנָם וּלְבוֹשָׁם; אֲבָל לְמַעֲשֵׂהָ, הֵם אוֹתָם
 עֲמָלְקִים. וְזֹאת רָאִינוּ בַּשּׁוֹאָה, לֹא רַק עֲמָלְקִים
 הִרְגוּ וְצָלְבוּ בְּמִיתוֹת מְשָׁנוֹת וְאַכְזָרִיּוֹת אֶת נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הַפּוֹלְגִים, הָאוּקְרָאִינִים, הַהוֹנְגָרִים,
 הָרוֹמָנִים, הַצ'כִּים וְשָׂאֵר אֲמוֹת הָעוֹלָם, בְּאִיזָה שֵׁם

שְׁנֵקְרָאִים, אַף שְׁנוֹ שְׁמוֹתֵיהֶם וּלְשׁוֹנָם, אָבֵל הֵם אוֹתָם עֲמֻלָּקִים! וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׁצָרִיכִים מְאֹד לְהִשָּׁמֵר מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, וְאֶסוּר לְהִתְיַחַד עִמָּהֶם, כִּי הֵם חֲשׂוּדִים עַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים. וְצָרִיכִים לְהִזָּהֵר לֹא לְהִתְבּוֹלֵל בִּיְנֵיהֶם, כִּי יֵשׁ לָהֶם שְׂנֵאָה נֶגֶד עַם יִשְׂרָאֵל, שְׂנֵאָת חֲנָם (עֵין שַׁבַּת פֹּט:); עַם כָּל זֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׁגִדוּלָה שְׂנֵאָה שְׁשׂוֹנָאִים עִמִּי הָאָרֶץ אֶת תְּלִמִּידי חֲכָמִים, יוֹתֵר מִשְׂנֵאָה שְׁשׂוֹנָאִים אֲמוֹת הָעוֹלָם אֶת עַם יִשְׂרָאֵל; לָכֵן מִנַּח הַחֹב עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לְהִחַזִּיר יוֹתֵר וְיוֹתֵר נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, לְזִכוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּמַצּוֹת, שְׂיֹאמְרוּ קְרִיאַת שְׁמַע בְּבִקְרָה וּבְעָרְב, שְׂיִתְחַזְּקוּ בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִנְיָחוּ תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם, שְׂתִהְיֶה לָהֶם מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתָם, שְׂיִתְּנוּ חֲנוּף תּוֹרְנֵי לִילָדִים, שְׂלֹא תִהְיֶה אֱלִימוֹת בְּבֵית-סֵפֶר. כִּי לֹאן הִגַּעְנוּ, לְהִיכָן הַדְּרֵדְרָנוּ?! שְׂבִבְתֵי-סֵפֶר שֶׁל הַיְלָדִים מִתְחַנְּכִים בְּחֲנוּף כְּפָרְנֵי, עַד שְׂאִין יוֹדְעִים אֶפְלוּ "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוֵי"ה אֱלֹהֵינוּ, הוֵי"ה אֶחָד", וּמִדְּרֵדְרִים בְּדַרְכֵי הַגּוֹיִים, אֱלִימוֹת, סְפִינִים וְסַמִּים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. הֲלֹא כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָלְנוּ יַחַד בְּנֵי מְלָךְ מְלָכֵי

שְׁנֵאת חָנּוּם

רמא

הַמְּלָכִים, וְאֵין פְּדָבֵר הַזֶּה: חִילוּנִים, דְּתִיִּים, יֵשׁ
עִם יִשְׂרָאֵל אֶחָד, אִךְ יֵשׁ כְּאֵלוֹ שְׂכָן זָכוּ כְּבָר
לְרֵאוֹת אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיֵשׁ לָהֶם
אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְקִימִים אֶת הַמְצֻוֹת,
שׁוֹמְרִים שִׁבְתָּ, אוֹכְלִים כָּשֶׁר, מְנִיחִים תְּפִלִּין,
לוֹבְשִׁים צִיצִית, וְיֵשׁ מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתָם, וְיֵשׁ
כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם עֲדִין בְּחַשֵּׁף, מְסַכְּנִים אֵינָם יוֹדְעִים
מַהִי קִדְשַׁת שִׁבְתָּ, וְאֵינָם יוֹדְעִים מַה זֶה מְזוּזָה
וְחֲנוּף יְלָדִים, וְעֲלֵיהֶם רַחֲמָנוֹת גְּדוּלָּה, וְעֲלֵינוּ
לְעֲזָרָם לְחֹזֶר לְשָׂרְשִׁים, זֶה מְצַד אֲהַבַּת יִשְׂרָאֵל,
שְׂאֵנוּ מְחַיְבִים לְאַהֲבָא אֶת כָּל אֶחָד, וְאֲשֶׁרִי הָאָדָם
שֵׁיִשׁ לוֹ חֶלֶק בְּלִהְיוֹת יְהוּדִים אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּבְשָׂמִים מְאֹד מְתַפְּאָרִים עִם יְהוּדִים
הַמְּקַרְבִּים נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְשָׂרְשָׁם. וְאֲשֶׁרִי מִי שֵׁיִשׁ
לוֹ יָד וְחֶלֶק בְּזֶה. וּמָה אָנוּ רוֹאִים? שֶׁהֵילָדִים
הַמְּתַחַנְכִּים בְּחֲנוּף כְּפָרְנִי הַדְּרָרוֹ עַד כְּדֵי כֶּף,
שְׁלוֹקָחִים בְּבִתֵּי-סֶפֶר סְכִינִים וְסַמִּים וְיִשְׁנָה
אֲלִימוֹת, אוֹי לְעֵינַיִם שְׂכָף רוֹאוֹת! וְעֲלֵינוּ לְבַקֵּשׁ
אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂיִרְחַם עָלֵינוּ, שְׂכָל עִם יִשְׂרָאֵל
יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה, שְׂתִהְיֶה אֲהַבָּה בֵּין כָּלֵל
נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהַסֵּמ"ךְ-מ"ם יִתְבַטֵּל לְגַמְרִי, וְזֶה

מה שצריך להיות עכשו — להתפלל על כל בר ישראל, והכל מצד אהבת ישראל.

בני ובנותי היקרים! אם הייתם יודעים כמה חולים יש בבתי-חולים, כמה סובלי חלאים ישנם, אשר כבולים למטה ואינם יכולים לזוז וכו', הייתם מתפללים על כלם, ועוזרים לכלם, והייתה מזמן נגמרת השנאה שיש היום בין אלו לאלו, בין חלקי עם ישראל לאלו לחלקי עם ישראל אחרים, כי מדוע ישנם פלגים, פלגים, מפלגות, מפלגות, אנו פלגו יהודים, פלגו מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, פלגו קבלנו את התורה. אבל יש חלק גדול, שמספנים, עדין אינם יודעים שגם נשמתם היתה בהר סיני, וקבלה את התורה. ולכן עלינו לצאת ולגלות ולפרסם לכלם, שנשמתם עמדה למרגלות הר סיני, וקבלה את התורה, וכדאי להכניס את הילדים בתלמודי תורה ובבתי ספר חרדיים, למדום אמונה בו יתברך, להחזיר בהם אהבת ה' ואהבת ישראל. לכן, בני ובנותי היקרים! הפסיקו עם השנאת חנם שיש בינינו! רואים בני-אדם דורשים דרשות, ומשתדלים להחזיר אחרים בתשובה שלמה — אשריהם

וְאֲשֶׁרִי חֶלְקָם! אֲבָל מֵאִין יוֹדְעִים שְׁפֹנְנָתָם
 לְשָׁמַיִם, אוֹלֵי כָּל פִּּוֹנְנָתָם רַק כֶּסֶף וְכָבוֹד, רַק שֵׁם
 וּפְרָסוּם, מֵאִין יוֹדְעִים שְׂאֵלוֹ הַמַּחְזִירִים בְּתִשׁוּבָה,
 מִגִּמְתָּם לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּלָבָד? אִם לֹא מִשְׁנֵה לָהֶם
 מִיְהוּ הַזּוֹלָת, וּבְאִיזָה מְקוֹם שְׁהוֹלְכִים, מְקַרְבִּים
 אֶת כָּל אֶחָד, אֵף שְׂאִינוֹ מַחְזִיק כְּדַעְתָּם, סִימָן
 שְׁפֹנְנָתָם לְשָׁמַיִם; כִּי מִי שֶׁדְּבוּק בְּאִין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, מִי שֶׁבָּטַל וּמְבַטֵּל לְגַמְרֵי לְגַבֵּי
 אִין סוּף, אֶצְלוֹ אִין הַפְּרֵשׁ בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 אֲדַרְבָּה כָּל אֶחָד יֵלֵךְ כְּפִי דְרָכּוֹ, כָּל אֶחָד יִמְשֹׁךְ
 אֶל הַחֶכֶם שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ אֵלָיו, אֲבָל עָלִיו לְמָסוֹר
 נִפְשׁוֹ לְקָרְבוֹ אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה נִקְרָא
 קְרוֹב רְחוּקִים לְשֵׁם שָׁמַיִם, זֶה נִקְרָא אֶהֱבַת
 יִשְׂרָאֵל בְּאַמֶּת, אֲבָל אִם כָּל פִּּוֹנְנָתוֹ לְקִנּוּת לְעַצְמוֹ
 שֵׁם, כְּבוֹד וְכֶסֶף, וְרַק הוּא רוֹצֵה לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, וְחוֹרָה לוֹ שְׁגָם אַחַר מְקָרֵב יְהוּדִים, אוֹ
 חוֹשֵׁב שֶׁרַק דְּרָכּוֹ אֶמֶת וְלֹא שֶׁל הַזּוֹלָת — זֶה כְּבָר
 שְׁקָר, זֶה "שְׁנֵאת חָנּוּם", וְזוֹ גְזַעְנוּת, וְהוּא שְׁלִיחַ
 הַסֵּמ"ךְ-מ"ם. וְאֵיךְ הוּא יָכוֹל לְדַרֵּשׁ מִבְּנֵי-אָדָם
 לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, בְּשַׁעָה שֶׁהוּא שׁוֹנֵא אֶת הַזּוֹלָת? !
 סִימָן שְׁגָם הוּא חֶלְקֵי מִהַסֵּמ"ךְ-מ"ם, כִּי שְׁנֵאָה
 בָּאָה מִהַסֵּמ"ךְ-מ"ם, שְׁמֵנָה אָנוּ סוֹבְלִים אֶלְפִים

שְׁנָה, וְאַהֲבָה בָּאָה מֵהַקְדָּשָׁה, כִּי אַהֲבָה בְּגִימְטְרִיָּה
אֶחָד; מִי שְׂאוֹהֵב אֶת הַזּוּלָּת, סִימָן שֶׁהוּא דְבוּק
בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ
וְנִעְזַר אֶחָד לְשָׁנִי! בָּאוּ וְנִשְׁתַּדֵּל לְבָנוֹת אֶת בֵּית-
הַמְקָדָשׁ, וְאִיךָ? עַל-יְדֵי שְׁנִיגְלָה לְכֻלָּם שֶׁהַקְדוּשָׁה-
בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, שְׂזוּהֵי הַדַּעַת
הָאֵמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד'): "אַתָּה הָרֵאתָ
לְדַעַת, כִּי הַיְיָ"ה הוּא אֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ";
אָדָם צָרִיךְ לְחַקֵּק בְּדַעְתוֹ הַיָּטֵב, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדוֹ
יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְכָל דְּבָר אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו — בֵּין
בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת, דְּבָר גָּדוֹל וְדְבָר קָטָן,
הַכֹּל בָּא מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, כִּי בְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה שֶׁם
אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְזוֹ שְׁלֵמוֹת הַקְדָּשָׁה, וְזֶה בְּנִין
הַמַּחֲזִין, בְּנִין בֵּית-הַמְקָדָשׁ. לָכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת ל.ג.): כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ דַּעַת, כָּאֵלוֹ
נִבְנָה בֵּית-הַמְקָדָשׁ בְּיָמָיו; אָדָם שֵׁישׁ לוֹ דַּעַת
וְשִׁכְל, וַיִּודַע שֶׁהַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאֵין
בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, זֶה הַדַּעַת הַכִּי גְדוֹלָה, כְּדַכְתִּיב
(דְּבָרִים ד, לט): "וַיִּדְעַת הַיּוֹם וַהֲשִׁבוֹתָ אֶל לְבָבְךָ, כִּי
הַיְיָ"ה הוּא אֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ". זֹאת צְרִיכִים
לְחַקֵּק הַיָּטֵב בְּלִבֵּנוּ, שֶׁכָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ הַכֹּל
מֵאֲתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִף מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ מִבַּעַל

שְׁנֵאת הַנֶּחֱם

רמה

בְּחִירָה, שְׁמֵת־עֲלִיל בָּנוּ, גּוֹנֵב מֵאֲתָנוּ, מְרַמֶּה אוֹתָנוּ,
הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאִם נִחְדָּיר זֹאת עִמָּךְ בְּלִבְנוּ,
אֲזִי אָנוּ מֵהַפְּכִים הַכֹּל אֶל הַקְּדוּשָׁה.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנָאִיר אֶת
הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא לְכֹל עִם יִשְׂרָאֵל, לְבָנוֹת
בְּנֵי בֵית-הַמִּקְדָּשׁ, וְזוֹ תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה. כִּי כְּשֶׁמְשִׁיחַ
צָדִיקֵנוּ יִתְגַּלֶּה לְכֹל עִם יִשְׂרָאֵל וְלְכֹל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ,
הוּא לֹא יִתְגַּלֶּה אֶלָּא בְּשָׁלוֹם, כִּי לֹא מֵצָא הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא כָּלִי הַמְּתוֹזֵק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא
הַשָּׁלוֹם (עֲקָצִין, פָּרָק ג'); אֲבָל הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, הַמְּלֶאךָ
הַמְּוֹת, הַרְשָׁע מְרַשָּׁע, אֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל שְׁעַם
יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ בְּשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, וְתִמִּיד רוֹצֵה לְרֹאוֹת
שְׂיַחְרָחְרוּ רִיב בֵּין הַבְּרִיּוֹת, שְׁנֵה מַחְשִׁיךְ אֶת
הָעֵינַיִם, כִּי בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ מֵאִיר הָאוֹר אֵין סוֹף,
כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לו, סִימָן ב'): כְּשֶׁם
שֶׁהַשָּׁמֶן מֵאִיר, כֵּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ מֵאִיר לְכֹל הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵב"ן, חֶלֶק א', סִימָן
יג), שֶׁכֹּל בֵּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ בְּמַחוּ;
אִם אָדָם חָזַק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהַכֹּל
בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטִית, דְּבָר גְּדוֹל וְדְבָר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה
מֵעֲצָמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמְּאֲצִיל הָעֲלִיוֹן, אֲצִלוֹ

בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ כָּבֵד קִיָּם ; לָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיִקָּרִים !
 הַיְיִקָּא בְּיָמִים אֱלוֹ, עָלִינוּ לְמָסֹר נַפְשָׁנוּ בְּשִׁבִיל
 הַזּוּלָּת, לְעֶזֶר לְכָל יְהוּדֵי, לְאַהֲבָא אֶת כָּל יְהוּדֵי,
 שְׁנֵה הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ: כָּל מֶה שְׁאַתָּה יְכוּל
 לְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל — שַׁבַּח! לְגַדְלָם וּלְפָאָרָם
 (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ב', סִימָן ה') ; כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מְאֹד אוֹהֵב כְּשֶׁמְדַבְּרִים טוֹב עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
 מְחַטְטִים בְּרַעְתָּם וְכוּ'. וְזוֹ נִקְרָאת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל
 אֲמִתִּית — כָּל אֶחָד שְׂיִמְשֵׁךְ לְהִיכֵן שְׂיִמְשֵׁךְ,
 הַעֲקֹר שְׂיִשְׁמַר שַׁבַּת, שְׁשַׁבַּת הִיא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
 מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכַתּוּב בַּזֹּהַר
 (זֹהַר ח"ב פ"ח): שַׁבַּת שְׁמָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִילָא
 וְתַתָּא, וּמַגִּיחַ מִתְּבַרְכִין שִׁיתָא יוֹמֵי ; מִהַשַּׁבַּת
 מִתְּבַרְכִים כָּל שַׁשַּׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ ; וְכֵן אוֹמְרִים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה י"א, א) : "בְּרַכַּת שַׁבַּת הִיא תַעֲשִׂיר" —
 זוֹ בְּרַכַּת שַׁבַּת ; וּמָה אָנוּ רוֹאִים ? שֶׁהַעֲרַב־רַב
 רוֹצִים לְעַקֹּר אֶת יִשְׂרָאֵל מִקְּדֻשַׁת שַׁבַּת הִיא לֹא
 תִּהְיֶה, רוֹצִים לְפַתַּח אֶת כָּל הַקְּנִיּוֹנִים בְּיוֹם הַשַּׁבַּת,
 רוֹצִים לְעַשׂוֹת מִיוֹם הַשַּׁבַּת חַל, אֲבָל לֹא יוֹעִיל
 לָהֶם ! כִּי עִם יִשְׂרָאֵל מְאַחְדִים יַחַד, וְלֹא יִתְּנוּ

לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁהִיא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא.

לְכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּזֶה שְׁנַשְׁמַר שַׁבָּת,
בְּזֶה נִבְיָא אֶת הַגְּאֻלָּה, כְּמֵאמָרָם ו"ל (שְׁמוֹת רַבָּה כה,
טז): אִם יִשְׂרָאֵל מְשַׁמְרִים שַׁבָּת אַחַת כְּרְאוּי אֶפְלוּ
יוֹם אֶחָד, בֶּן-דָּוִד בָּא; שַׁבָּת אַחַת אִם נִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ, אֲנַחְנוּ כְּכֹר יְכוּלִים לְהַגְּאֹל. וְלִכֵּן,
הָבֵה נִתְאַחַד יַחַד, נִחְדֵּל מִהַשְׁנָאָה וְהַהֲסָתוֹת שֵׁשׁ
בֵּינֵינוּ. כֵּן, כֵּן, בֵּינֵינוּ יֵשׁ הֲסָתוֹת וְקִנְיָה, כְּמֵאמָרָם
ו"ל (סְנֵהֲדִין כז): מַה נִּקְרָא שׁוֹנָא? כָּל שֶׁלֹּא דִבֵּר
עִם חֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים מִחֲמַת שְׁנָאָה, זֶה נִקְרָא
שׁוֹנָא, וּמִמְשִׁיכִים וְאוֹמְרִים: לֹא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל
כֶּךָ, הֵינּוּ כִּי חֲכָמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים לֹא יָכְלוּ לְתַאֲר
וּלְשַׁעַר לְעֲצָמָם, שִׁיתְכֵּן דָּבָר כְּזֶה, שִׁיהוּדִים לֹא
יִדְבְּרוּ זֶה עִם זֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים. וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים
שְׁבִנֵי-אָדָם נִזְהָרִים בְּכָל הַמְּצֻוֹת, מוֹסְרִים נִפְשָׁם
עַל כָּל מְצֻוָּה וּמְצֻוָּה, וְרַק דָּבָר אֶחָד לְקוֹי אֶצְלָם,
לָאוּ אֶחָד מְזַלְזֵל אֶצְלָם: "לֹא תִשְׁנָא אֶת אַחִיךָ
בְּלִבְבְּךָ", שְׁזֵהוּ לָאוּ תְּמִידִי. אִם אָדָם אוֹכֵל חֲזִיר,
בֶּר מִיָּנָן, אוֹ שְׂאֵר שְׁקָצִים וְרִמְשִׁים, הוּא עֹבֵר
עֲבֵרָה רַק בְּרַגַע שֶׁהִמְאָכֵל עוֹבֵר בְּבֵית הַבְּלִיעָה

שלו, אבל ברגע שאדם שונא יהודי, עובר כל דקה ושניה על לאו של "לא תשנא", אם אדם אינו מדבר עם הזולת מחמת שנאה, תדעו לכם, שהוא שקרן גדול, רמאי וצבוע, והוא בעצמו מטעה את עצמו, הוא קורא עצמו עובד ה', רב חכם, אך אם אינו רוצה לדבר עם הזולת מתוך שנאה, אוי לאדם זה! אשר מלא שקר הוא! כי לא ימלט, שאחד ישנא את הזולת אם אינו רמאי ושקרן, כי להפך יהודי שאוהב את כל יהודי, ומוכן למסור נפשו באש ובמים לכל בר ישראל, וכשיש איזה צער לאיזה יהודי בסוף העולם — כואב לו ממש, כאלו זה בנו או בתו, זה נקרא חכם אמתי, צדיק קדוש, קדשה אמיתי, חכם אמתי הדבוק באין סוף פרוץ הוא. ובאמת כל עם ישראל צדיקים, כדכתיב (ישעיה ס): "ועמך כלם צדיקים"; לכן, באו בימים אלו נקבל על עצמנו אהבה לאהב את הזולת, ונזרק מאתנו את השנאת חנם, שזה גורם את הגלות הפכה שאנחנו עוברים. אין אחד בעולם שלא יעבור עליו איזה משבר, אין דבר כזה, מהעשיר הגדול ביותר עד העני הגדול ביותר, כלם מלאים צרות ויסורים, וכשבא יהודי ומחזק את הזולת, אינכם יכולים

לְתֹאֵר אֶת גְּדֹל הַשְּׂמֵחָה שְׁגוֹרָמִים לְמַעַלָּה אֶצְלוֹ
 יְתַבְּרֶךְ, כָּל-כֶּף חָשׁוּב שְׂיִהוּדִים מִתְאַחֲדִים יַחַד
 וְעוֹזְרִים זֶה לָזֶה, עַד כְּדֵי כֶּף שְׂאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה צח, סִימָן ב'): נַעֲשׂוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲגָדָה אַחַת, הַתְּקִינוּ עֲצָמָם לְגֵאֲלָה;
 תִּכְרַף-וּמָיֵד שְׁעַם יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים בְּאֲגָדָה אַחַת,
 יְכוּלִים לְהִתְכַּוֵּן לְגֵאֲלָה. אָבֹל לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, אָנוּ
 רְחוּקִים מִזֶּה בְּתַכְלִית הָרְחוּק. הִבָּה נַעֲשֶׂה חֻשְׁבוֹן
 — עִם פֶּמָּה בְּנֵי-אָדָם אָנוּ בְּמַרְיָבָה?! עִם פֶּמָּה
 שְׂכָנִים אֵינָנוּ מְדַבְּרִים?! פֶּמָּה בְּנֵי מִשְׁפָּחָה אֵינָנוּ
 רוֹצִים לְרֹאוֹתָם וְלִגְשֵׁת לְשִׂמְחָתָם?! הִבָּה לֹא
 נִטְעָה אֶת עֲצָמֵנוּ! אָנוּ מְלֵאִים שְׂנֵאָה וְקִנְאָה,
 אֲנַחְנוּ שׁוֹנְאִים אֲנָשִׁי מִשְׁפָּחָה עַל לֹא דָבָר, וְאִף
 שְׂיִהֶיָּה אֵיזָה דָבָר, הֵיכֵן אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל?! לָמָּה לָנוּ
 לְשֵׁנָא בְּבֵית אֶת הָאִשָּׁה, אוֹ הָאִשָּׁה אֶת בַּעֲלָהּ, אוֹ
 שְׂנִיָּהֶם אֶת הַיְלָדִים, אוֹ אֶת הַהוֹרִים?! לָמָּה אָדָם
 צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה וְלְשֵׁנָא אֶת חֻמּוֹ וְחֻמוֹתוֹ,
 בְּשַׁעֲה שְׁהֶם מְסֻרוֹ נִפְשָׁם וְגִדְלוֹ לֹא אִשָּׁה טוֹבָה,
 אִשָּׁה יִרְאֵת ה', כְּלִילַת הַמַּעֲלוֹת וְכוּ'. הֵיכֵן הָאֶהְבָּה
 שְׂצָרִיכָה לְהִיּוֹת לֹא לְחֻמּוֹ וְלִחְמוֹתוֹ?! כְּמוֹ-כֵן
 לְגַבֵּי הָאִשָּׁה, הֵיכֵן הָאֶהְבָּה שְׂצָרִיכָה לְהִיּוֹת לָהּ
 לְחֻמֶּיהָ וְלִחְמוֹתֶיהָ, שְׂגִדְלוֹ לָהּ בַּעַל מְכֻשָׁר, חָכָם,

פָּקַח וּמְצַלַח כְּזֶה, לָמָּה תִּהְיֶה שְׁנֵאתָ בְּמִשְׁפָּחָה? !
 שֶׁהַבַּעַל שׁוֹנֵא אֶת חֲמִיו וְחַמּוֹתוֹ, וְהַפְּלָה שׁוֹנֵאת
 אֶת חַמּוֹתֶיהָ וְחַמֶּיהָ, הָאֵינן זֶה "שְׁנֵאת חֲנָם"? ! הֲאֵם
 זֶה לֹא מוֹנֵעַ אֶת בְּנֵין בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ? ! הָאֵינן זֶה
 מוֹנֵעַ אֶת הַגְּאֻלָּה, לְשׁוֹנֵא אַחִים, גִּיסִים, אַחִיות וְכוּ'
 וְכוּ'? ! הֵיכָן אָנוּ, שֵׁישׁ בֵּינֵינוּ שְׁנֵאתָ עֲמֻקָּה, גָּרִים
 לַיָּד הַשְּׂכָנִים, וְאֵינן יְכוּלִים לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה,
 בְּקִהְלָה אַחַת אֵינן יְכוּלִים לְהִתְאַחַד יַחַד, שׁוֹנֵאִים
 אֶת פְּלוֹנֵי אוֹ אֶת אֲלֻמוֹנֵי, הָאֵינְכֶם שָׁמַיִם עַל לֵב,
 שְׂאֲתֶם אֲשָׁמִים בְּזֶה שְׁבֵית-הַמִּקְדָּשׁ אֵינּוּ בְּנוֵי
 עֲדִין? ! אֵיךְ יְכוּלִים לְלַכֵּת וּלְקַרֵב רְחוּקִים, כְּשֶׁאָנוּ
 מְלֵאִים שְׁנֵאתָ? ! אֵיךְ יְכוּלִים לְדַבֵּר מִשְׁלוֹם
 וְאַהֲבָה, כְּשֶׁאָנוּ בְּעֲצָמֵנוּ מְלֵאֵי שִׁקָּר וְזָבֵל שֶׁל
 "שְׁנֵאת חֲנָם" וְגִזְעָנוֹת, שְׁפְלוֹנֵי אֵינּוּ סוֹבֵל אֶת
 אֲלֻמוֹנֵי וְכוּ'? ! הַגִּיעַ הַזְּמַן, שְׁנַעֲקֹר אֶת זֹאת,
 לְהַחֲזִיר עֲטָרָה לְיִשְׁנָה, שְׁזוֹ עֲבוּדַת חֲכָמֵי הַדּוֹר,
 חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל. הִבָּה, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! נִתְאַחַד
 יַחַד, וְנַעֲזֹר זֶה לְזֶה, וְנִמָּסֵר נַפְשֵׁנוּ זֶה בְּעַבּוֹר זֶה.
 אֵינן דְּבָר כְּזֶה חִילוֹנֵי דְתִי, יֵשׁ בַּק דְּבָר אֶחָד:
 יְהוּדִי! כְּלָנוּ יְהוּדִים מְאֻמִּינִים בְּנֵי מְאֻמִּינִים, וְעַם
 יִשְׂרָאֵל עֲרָבִים זֶה לְזֶה, וְצָרִיכִים לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק זֶה
 אֶת זֶה וּלְהַחֲזִיר אֶת כָּלֵם אֱלֹנוּ יִתְבָּרַךְ וְאֵל הַתּוֹרָה

וְהַמְצוּוֹת. כְּמֵאמָרָם ו"ל (סוֹטָה ז':) לָמָּה אָנוּ
 נִקְרָאִים יְהוּדִים? עַל שֵׁם יְהוּדָה, שֶׁהוּא הוּדָה וְלֹא
 בּוֹשׁ. יְהוּדָה הָיָה סֹמֵל הַתְּשׁוּבָה, אֲף שֶׁעָשָׂה דְבַר
 שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיף לַעֲשׂוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת הוּדָה וְלֹא
 בּוֹשׁ. זֶהוּ יְהוּדִי! שְׁאִינְנוּ מִתְבַּיֵּשׁ לֹמֵר עֲשִׂיתִי
 טְעוֹת, מִשְׁגָּה, וְאֲנִי שָׁב בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, זֶהוּ
 יְהוּדִי אֲמַתִּי, שְׁמַרְכִּין רֵאשׁוֹ, אִינְנוּ גְאוּתָן אוֹ
 שְׁחָצֵן. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יִלְקוּט רֵאָה
 תתפט): שְׁלֵשָׁה סִימָנִים יֵשׁ בְּאַמָּה זוֹ: רַחֲמָנִין,
 וּבִישָׁנִין, וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים; אִם רוֹאִים אֶחָד מֵרַחֵם
 עַל הַזּוֹלָת, אִם רוֹאִים אֶחָד מִתְבַּיֵּשׁ מִהַזּוֹלָת, אִם
 רוֹאִים אֶחָד גּוֹמֵל חֶסֶד עִם הַזּוֹלָת, זֶה סִימָן שֶׁהוּא
 יְהוּדִי טָהוֹר. אֲבָל אִם, חֵס וְשָׁלוֹם, רוֹאִים אֶחָד
 אֶכְזָרִי וְעֶצְבָּנִי, אֵין לוֹ טִפֹּת בּוֹשָׁה, מֵעַז פָּנָיו
 בְּצַדִּיקִים קְדוּשִׁים וְטָהוֹרִים הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשָׁה
 בְּרוּךְ-הוּא, אֵין לוֹ שׁוֹם מַדּוֹת טוֹבוֹת, אֵין אֶצְלוֹ
 מִשְׁגַּח שֶׁל גְּמִילוֹת חֶסֶד לַעֲזוֹר לַשָּׁנִי, אֵין זֶה יְהוּדִי
 טָהוֹר, וּמִכֶּרַח לְהִיּוֹת שְׁבִאיזָה מְקוֹם בְּמִשְׁךְ
 הַדּוֹרוֹת הַתְּבוֹלְלוֹ הַמְשֻׁפָּחוֹת, בַּר מִיָּנָן, בֵּין גּוֹיִים
 רוֹצְחִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קו, לה): "וַיִּתְעַרְבוּ
 בַּגּוֹיִים וַיִּלְמְדוּ מֵעֲשִׂיהֶם"; כִּי יְהוּדִי טָהוֹר הוּא
 רַחֲמָן, מֵרַחֵם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בִּישָׁן, שְׁאֲף פַּעַם

לֹא יֵצֵא בְעֵזוֹת מִצַּח נֶגֶד הַזּוּלָּת, וּבְפֶרֶט לֹא נֶגֶד
 חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא נֶגֶד קְדוּשֵׁי וּטְהוּרֵי הָאָמָה, שֶׁהֵם
 הַצַּדִּיקִים הַדְּבֻקִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
 תָּמִיד יִגְמַל חֶסֶד לְבָרִיּוֹת. לָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! הִגִּיעַ הַזְּמַן שְׁאַנְחֶנוּ צְרִיכִים לְשׂוּף
 מֵאִתָּנוּ אֶת הַשְּׂנָאָה וְהַקְּנָאָה, וְעֲלִינוּ לְבְנוֹת
 לְעֲצָמֵנוּ אֶהְבָּה, לְאַהֲבָ אֶת הַזּוּלָּת, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-
 זֶה נִהְיֶה מוֹכְנִים לְגֵאֲלָה הַשְּׂלֵמָה, שְׁאַנְחֶנוּ מְצַפִּים
 בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֵגַע, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ יִתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ, וַיִּקְרָא: "וַיֵּדַע
 כָּל פֶּעוּל כִּי אַתָּה פֹּעֵלְתוֹ, וַיִּבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה
 יִצְרָתוֹ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ ה' אֱלֹקֵי
 יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה", וְזוֹ תִּהְיֶה
 הַגֵּאֲלָה הַשְּׂלֵמָה.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!